

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Robert Fulton: 1-2. - 1928

Citation: Hauch, Carsten: "Robert Fulton: 1-2. - 1928", i Hauch, Carsten: *Robert Fulton: 1-2. - 1928*, udg. af Niels Birger Wamberg , 1926-29, s. 326. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch02val-shoot-idm140500966741088.pdf> (tilgået 08. maj 2024)

Anvendt udgave: Robert Fulton: 1-2. - 1928

ELLEVTE CAPITEL.

Nogle Aar før Fulton forlod Amerika, var der kommen en Mand til London, der, understøttet af en rig Amerikaner, forsøgte at bygge en Dampbaad paa Themsen. Men dette mislykkedes ganske, og Baaden blev snart forladt, da Maskineriet aldeles ingen Virkning frembragte. Denne Mand var ingen Anden end hiin Ramsey, hvis tidligere Forsøg Dennison 327 med saa stor Ringeagt havde omtalt i sit Dagblad.

Ikke destomindre var dog Ramsey en særdeles duelig Mechanicus, der meget vel vidste, hvad der forhen var skeet for at løse den Opgave, paa hvilken nu ogsaa han flere Gange havde forsøgt sine Kræfter.

Kort efter sit sidste mislykkede Forsøg vendte Ramsey tilbage til Virginien, hvor han var født. Senere besøgte han ogsaa Philadelphia, hvor han hørte meget om Fultons Dampbaad, om hvis Indretning han søgte at skaffe sig en saa nøjagtig Kundskab, som muligt var; til samme Tid blev han ligeledes bekjendt med det Tridseværk, som Fulton havde sammensat, og han saae flere Virkninger deraf, der gave ham store Tanker om Fultons Genie og Opfindelseskraft.

Da der var hengaaet nogle Aar, foretog Ramsey atter en Reise til England, hvor han vilde fortsætte sine Studier i den mekaniske Videnskab.

Neppe var han ankommen til London, før han opsøgte Fulton, der endnu dengang arbejdede under Veiledning af Benjamin West. Ramsey begyndte da strax at tale om Muligheden af at drive Skibe frem ved Damp og udviklede tillige den Tankegang, som han selv i denne Henseende havde fulgt.

»Paa den Vei gaaer det vist ikke,« sagde Fulton, da han havde hørt Beskrivelsen af hans Maskineri, »imidlertid er det mig dog kjært, at der findes forstandige og indsigtfulde Mænd, der ansee denne Sag, for hvilken jeg selv har opoffret saa meget, for at være mulig. Jeg kan heller ikke troe Andet, end 328 at denne Hemmelighed dog tilsidst maa blive opdaget.«

Kort efter faldt Talen paa flere Opgaver i den Videnskab, som de begge dyrkede, og her udviklede Fulton en saa stor Mængde nye og originale Tanker, at Ramsey blev i høi Grad forbauset derved.

»De maa endelig ikke opgive Deres Ungdomsplan,« sagde omsider Ramsey, »thi skal Nogen i vor Tid løse denne Gaade, da er det rimeligt, at det bliver Dem.«

»Jeg vil heller ikke opgive den,« svarede Fulton, »tværtimod, hvad jeg saa sysler med, saa løbe dog mine bedste Tanker tilbage, ligesom Radier, til dette Midtpunkt. Dog vil jeg ikke igjen begynde derpaa, før jeg har erhvervet mig en saa grundig Indsigt i Mechaniken, at jeg kjender alle de Hjælpemidler, som Videnskaben tilbyder.«

I Ramseys Charakter var der en egen Blanding af praktisk Dygtighed og Enthusiasme. Denne Enthusiasme yttrede sig fornemmelig, naar der var Tale om de Fremskridt, man engang kunde vente i den mekaniske Kunst; thi da hændtes det ikke saa sjelden, at Indbildningskraftens Syner hos ham traadte istedenfor den beregnende Forstand, som han dog ellers langt fra manglede.

Saaledes paastod han allerede den næste Dag, da han igjen besøgte Fulton, at de Tider vilde komme, hvori det meste af det, der hidindtil var henlagt i Magiens og i Eventyrets Verden, skulde blive virkelig ved Hjælp af den fremskridende Videnskab. »Intet Haandværk skal da mere drives med Menneskehænder,« sagde han; »de dristigste og 329 vidunderligste Bygninger skulle fremstaae, ligesom ved et Trylleslag, formedelst en forbedret Mechanik. Ved Hjælp af den skulde Menneskene vandre paa Havets Bund, flyve som Fugle igjennem Luften og gjennemtrænge Jorden i ubekjendte Dybder, hvorved man da ikke blot skal blive Herrer over uhyre Rigdomme, men tillige opdage mangfoldige nyttige Gjenstande, hvorom Verden endnu aldeles intet Begreb har.«

»Derom kunde dog vel være nogen Tvivl,« svarede Fulton, »idetmindste ligger alt dette temmelig langt borte.«

En anden Gang, da Fulton traf sammen med Ramsey, talte hiin blandt Andet ogsaa om flere Opfindelser, hvortil Ideerne gjæredede i hans Indre. Dertil lyttede Ramsey med stor Opmærksomhed.

»De er aabenbar kaldet til at være Mechaniker,« sagde Ramsey omsider, »derfor raader jeg Dem til jo før jo heller at kaste Pensel og Palet bort for udelukkende at vie Dem til det Fag, hvortil De bedst er skikket.«

»Ja, det bliver vel sikkrest at følge dette Raad,« svarede Fulton.

Fulton og Ramsey bleve nu jevnlige Omgangsvener og studerede i Fællesskab med hinanden; med

Malerkunsten gik det derimod i denne Tid kun lidet fremad, og Benjamin West mærkede vel paa Fultons Arbejder, at han dengang endnu stærkere end før blev paavirket af en fremmed Magt, for hvis Indflydelse den egentlige, eller, som West udtrykkede sig, den ædlere Kunst maatte vige.

Da fik Fulton omsider Svar paa det ovenomtalte 330 Brev til Barlow, hvilket denne først modtog efter sin Tilbagekomst fra Afrika.

I dette Svar erklærede Barlow, at han ikke tvivlede paa, at et Panorama, saaledes som Fulton uden Tvivl kunde levere det, vilde gjøre stor Lykke i Paris, hvorfor han ogsaa høilig opmuntrede ham til saasnt, som muligt, at udføre sin Plan. »Du vil have baade Ære og Fordeel deraf,« saaledes sluttede Barlow sit Brev, »det gjelder blot om at gaae rask til Værks, før nogen Anden kommer Dig i Forkjøbet. Alt, hvad jeg kan virke til, at Din Plan kan lykkes, det skal ikke mangle, det kan Du stole paa. Jeg gjør saaledes sikker Regning paa, at vi snart skulle samles.«

Neppe havde Fulton læst dette Brev, før han meddeelte Indholdet deraf til Benjamin West. »Et saadant Arbejde er sikkert det Fornuftigste, De kan begynde paa,« sagde West; »thi derved vil De jo kunne forene de to Retninger i Deres Sjæl, der hidtil bestandig have ligget i Strid med hinanden.«

Ogsaa Ramsey raadede ivrig til, at han foreløbig skulde iværksætte denne Plan. »De vil derved rimeligviis vinde en Deel Penge,« sagde Ramsey, »De vil maaskee ogsaa vinde et Navn derved og slutte Bekjendtskaber med Mænd af Indflydelse, alt dette kan da igjen være Dem til Hjælp ved Udførelsen af Deres høiere og vigtigere Planer.«

Der ere flere Perioder i Fultons Liv, med Hensyn til hvilke vi maae beklage, at de historiske Efterretninger ham angaaende bleve os tildeelte med saa sparsom Haand. Dette er især Tilfældet med Hensyn til de Aar, han tilbragte udenfor sit Fædreland. Hvis vi da her eller andensteds i denne Fortælling 331 skulde have gjort os skyldig i Anachronismer, eller hvis vi maaskee skulde have berettet Noget, der strider imod, hvad der i andre Skrifter om ham er nedlagt: saa maae vi bede den velvillige Læser om Tilgivelse derfor; og det maa da fornemmelig være vor Undskyldning at vi her have sat os et ganske andet Maal end det, en historisk Forfatter eller en Biograph pleier at sætte sig, eftersom han jo i Almindelighed kun vil gjengive beviislige Kjendsgjæringer.

Vi skulle da blot med faa Ord berette, at Fulton i Aaret 1796, kort efter Modtagelsen af Barlows Brev, foretog en Reise til Paris i den Hensigt der at forevise perspectiviske Billeder af samme Slags, som de, Barker fra Edinburgh tidligere havde opstillet.

Af Benjamin West, der virkelig nærede Velvillie for Fulton, og der i høi Grad skattede hans Talent, havde han modtaget flere Anbefalinger til hans Venner i Frankrig. Senere kom han ved Barlows Hjælp i Forbindelse med flere Medlemmer af Nationalinstituttet og med adskillige andre høit anseete og formaaende Mænd. Understøttet af disse, lykkedes det ham da ogsaa at udføre sin Plan og lidt efter lidt at opstille flere Rundmalerier, som, da Perspektivet i dem endnu nøiagtigere var gjennemført end i Barkers Billeder, og da Fulton tillige vidste at sørge for den nødvendige Afvexling, ikke blot i Begyndelsen gjorde stor Opsigt, men der endog fængslede den offentlige Opmærksomhed i meget længere Tid, end man i det ellers ustadige Paris havde kunnet vente.

Barlow og Fulton vare meget glade ved at see hinanden igjen. Det berettes ogsaa om Barlow, der i 332 hiin Tid var ansat som de forenede Staters Minister i Paris, at han gav Fulton Bolig i sit eget Huus, hvor denne opholdt sig i flere Aar.

Iøvrigt levede Barlow i hine Dage fornemmelig for Politiken. Allerede tidligere havde han udgivet en Afhandling om Manglerne ved den franske Constitution af 1791. Denne Afhandling var bleven læst med meget Bifald, hvorfor han ogsaa af den daværende franske Regjering blev optagen som Borger i Republikken. Senere udgav han de saakaldte Breve til sine Medborgere, hvori han udviklede sine Meninger med Hensyn til de vigtigste politiske Spørgsmaal. Ved alt dette havde han erhvervet sig en stor Anseelse og Indflydelse, som han nu ogsaa gjorde gjeldende for at understøtte sin Vens Plan.

»Underligt er det,« sagde Fulton, da hans Ven havde læst nogle af disse Breve for ham, »at Du, der levede et saadant Drømmeliv i Din Ungdom, nu er vorden en saa ivrig Politicus.«

»En ivrig Politicus var jeg allerede, da vi gjorde Bekjendtskab med hinanden i Amerika,« svarede Barlow, »paa den anden Side har jeg heller ikke opgivet mit Drømmeliv, som Du kalder det, eller min poetiske Virksomhed, som jeg mener, at det bør kaldes. Et af de bedste Beviser derpaa er, at jeg virkelig har fuldendt de fem første Sange af min Columbiade, om hvilket Digt jeg allerede for mange Aar siden har talt med Dig.«

»Men hvorledes i al Verden kan Du forene et saadant Digterliv med Din store og omfattende Virksomhed som Statsmand?« spurgte Fulton.

»Jeg kan give Dig Dit Spørgsmaal tilbage igjen,« svarede Barlow, »hvorledes kan Du forene Dine 333

mechaniske og matematiske Studier med den Kunst, hvorpaa Du dog nu har givet et saa glimrende Beviis i Dit Panorama? hvorledes gaaer det overhovedet til, at Menneskene kunne forene deres Liv i Dagslyset med den drømmende Tilstand om Natten? Disse to Modsætninger ere bestandig tilstede i alle Mennesker, ligesom de to Poler i Magneten, og det synes, som om den ene netop fremkalder og betinger den anden.«

»Jeg kan dog endnu ikke ret begribe det,« svarede Fulton.

»Just fordi jeg i det virkelige Liv, trods al min Anstrengelse, saa tidt har maattet give efter for Omstændighederne og for det udvortes Tryk, just derfor trænger jeg til en Verden, hvori jeg friere kan bevæge mig; thi naar Du engang læser det Digt, jeg skriver paa, da vil Du mærke, at det sidste Maal for min poetiske Virksomhed og for min politiske Stræben dog er et og det samme.«

De første Rundmalerier, som Fulton fremviste, vare Billeder af London og af Paris. Disse Billeder bleve først malede og derefter oprullede paa Væggen i en dertil indrettet Bygning. Men i de paafølgende Aar bragte han, efter at have foretaget flere Reiser i Nord- og Sydfrankrig og ligeledes i Italien, Belgien og Holland, en endnu større Afveksling ind i sine Malerier, og lidt efter lidt opstillede han Perspectivbilleder af Rom, Florents, Neapel, Amsterdam og af forskjellige Byer i Frankrig. Saaledes vandt han allerede dengang, og det uden at anvende nogen af de Kunster, Laura havde omtalt, en temmelig udbredt Navnkundighed baade i Frankrig og i de dertil grændsende Lande.

334

Under sit forlængede Ophold i Frankrig fortsatte Robert Fulton ikke blot sine mekaniske Studier, men det aabenbarede sig ogsaa senere, at han i denne Tid havde erhvervet sig en usædvanlig Indsigt i Krigsbygningskunsten, hvilket han uden Tvivl skyldte forskjellige Mænd af Faget, som Barlow bragte ham i Forbindelse med. Følgerne af disse Studier bleve synlige i flere Opfindelser, der vel ikke vandt en saa talrig Kreds af Beundrere, som hans Panorama; men der dog, da de ikke grundede sig paa en blot talentfuld Efterligning, men i Sandhed tilhørte ham selv, fandt Anerkjendelse hos de Kyndige og sikrede ham et Navn som et virkeligt mekanisk Genie.

I disse Aar byggede han, som der berettes, en selsom Baad, der kunde bevæge sig under Vandet, og hvorved store Skibe kunde sprænges i Luften. Desuden indrettede han et Savværk, hvorved de haardeste Stene kunde gjenemskaeres, tilligemed flere Maskiner, som det vel ikke er nødvendigt her at opregne, men der dog vise, at hans Tanker i denne Tid havde taget en dristigere Flugt, og at han var bleven Mester i sin Kunst.

Under sit Ophold i Paris oplevede Fulton et Eventyr, som vi, da det ikke var uden Indflydelse paa hans senere Liv, selv om hans Opførsel ved denne Leilighed skulde berøve ham noget af Læserens Yndest, ingenlunde her tør forbigaae med Taushed.

En Dag i Carnevalstiden havde han tilbragt Aftenen hos en af sine Venner, der tilsidst, da Aftensmaaltidet var forbi, foreslog, at de skulde besøge en offentlig Maskerade, hvor de, som han sagde, 335 vilde finde et mere udvalgt og et mindre blandet Selskab end det, der sædvanlig træffes paa saadanne Steder. Fulton pleiede ellers aldrig at deeltage i slige Forlystelser, men denne Gang gav han dog efter for sin Vens Anmodning, og efter at have iført sig en Domino og taget en sort Halvmaske for Ansigtet, gik han med ham derhen.

Da de kom ind i den store Sal, tonede der dem en vild Dandsemusik imøde, som de alt ude fra Gaden af havde hørt, skjøndt den da naturligviis klang mindre stærkt. Salen var fuld af forunderlige Masker og forklædte Skikkelser, der trængte sig frem, ligesom Bølger i det urolige Hav. I den stærke Strøm bleve de to Venner snart adskilte. Fulton gik nu alene flere Gange frem og tilbage i Salen og betragtede den store Menneskevrimmel, hvori mangfoldige Tider og Folkeslag i broget Forvirring syntes blandede mellem hverandre, medens pukkelrykkede Polichineller og Harlekinsmasker, der uddeelte Slag med deres Brix til alle Sider, trængte sig frem overalt, som om de vare de egentlige Herskere i denne Forsamling.

Da mødte Fulton et Par maskerede Damer, ledsagede af en Herre i spansk Dragt. Den ene af disse Damer, der var klædt som Zigeunerinde og havde en usædvanlig smuk og rank Figur, syntes med stor Opmærksomhed at betragte ham, idet hun gik ham forbi.

Kort efter standsede hun, forlod sit Selskab og nærmede sig til ham.

»Kjender Du mig, skjønnne Maske?« spurgte Fulton.

»Giv mig Din Haand,« sagde hun med en Stemme, 336 der rimeligviis kun lidet lignede den, hvormed hun sædvanlig talte.

Fulton rakte hende da sin Haand, og hun skrev et B deri.

»Feil gjettet, skjønnne Maske!« sagde Fulton, idet han trak sin Haand tilbage.

»Ja, jeg har taget fejl,« svarede hun, »giv mig Din Haand igjen!«

»En Spaaqvind bør aldrig tage fejl,« gjensvarede Fulton.

»Nu veed jeg det,« sagde hun, »Du er en Fremmed blandt os, Du er ikke født i dette Land.«

»Det kan allerede min Udtale sige Dig,« svarede han.

»Du har stødt Rigdom og Kjærlighed fra Dig,« vedblev hun, medens hun igjen betragtede hans Haand, »Du har opoffret Alt for en Drøm, der aldrig vil opfyldes.«

»Hvem er Du?« spurgte han forundret.

»En, der kjender Dig bedre, end Du kjender Dig selv,« svarede hun, »Farvel!«

Efter disse Ord ilede hun bort og var øiebliklig forsvunden i Vrimmelen.

»Hvem var hun?« sagde Fulton halv høit. - »Skulde det være - nei, det er umuligt - det vilde Rygtet og alle Paris's Blade snart have meldt. - Og jeg har jo endnu i Gaar læst, at hun nu synger i Madrid. Desuden er der noget Fremmed i hendes franske Udtale; denne Zigeunerinde er derimod født i Frankrig, det var let at høre.«

Dette Eventyr havde en egen Indflydelse paa Fulton, hvis Blod desuden et Par Glas Champagne havde sat i Bevægelse, og han gik flere Gange op og 337 ned i Salen for at gjenfinde den hemmelighedsfulde Zigeunerinde, men al hans Søgen var i lang Tid forgjeves.

Flere Masker nærmede sig nu og tiltalte ham og skreve forskjellige Bogstaver i hans Haand; men han søgte saa hurtig, han formaaede, at komme bort fra dem.

»Det var et eget Sammentræf,« sagde han ved sig selv, »en selsom Hændelse; thi endog om hun kjendte mig, var det jo dog umuligt, at hun kunde vide noget om mit tidligere Liv.«

Med disse Ord traadte han ind i et mindre Sideværelse, hvor Menneskevrimmelen ikke var saa stor, som i Salen. Da fik han igjen Øie paa Zigeunerinden; hun var, som det lod, bleven skilt fra sit Selskab og forfulgtes nu af en paatrængende Maske, som hun aabenbart søgte at undflye.

Da ilede Fulton til og kastede den Maske tilbage, der forfulgte hende. »Denne Dame er nu under min Beskyttelse,« sagde han, »skulde De ønske en nærmere Forklaring, da har De her min Adresse.« Med disse Ord rakte han den Fremmede et Kort, hvorpaa hans Navn og hans Bolig stod skreven. Derefter ilede han bort med Zigeunerinden, der strax med Heftighed havde greben hans Arm.

Den ubudne Forfølger udstødte vel nogle trodsige Ord, imidlertid vovede han ikke at følge dem; thi selv den ellers Skamløse taber undertiden Modet, naar en Mand med Alvor og Fasthed træder ham imøde, og naar han tillige maa sige sig selv, at han er bleven greben i en Handling, der vilde plette hans Navn, hvis det blev bekjendt, at han havde begaaet den.

338

Zigeunerinden syntes meget forfærdet og ængstelig, men desuagtet havde hun endnu Besindighed nok til at forstille sin Stemme. »Forlad mig ikke!« sagde hun, »før jeg har funden det Selskab, hvortil jeg hører.«

Fulton gik nu med hende ind i den store Sal; men Zigeunerindens Selskab kunde de i den bestandig strømmende Vrimmel ikke see. Tilsidst klagede hun over Træthed, og kun med Møie lykkedes det ham da at finde et Par ledige Pladser.

Nu søgte han at erfare, hvad hun hed, og hvorfra hun kjendte ham, men herpaa vil hun intet svare. »Jeg vilde ønske, jeg var hjemme,« hviskede hun tilsidst; »thi ak, det gaaer her, som bestandig, man jager efter Glæder og finder kun Træthed, Angst og Forfølgelse.«

Kort efter gik de igjen et Par Gange op og ned i Salen, men da klagede hun paany over Træthed, og det syntes endog, som om hun var nærved at besvime. Imidlertid søgte Fulton forgjeves efter et Sted, hvor hun kunde hvile sig; thi hvor de kom hen, vare alle Pladser optagne.

Da kaldte Fulton paa en Opvarter og sagde, at hans Ledsagerinde ikke befandt sig vel, hvorfor han bad om at anvise dem et Værelse, hvor hun kunde vinde sine Kræfter igjen.

»Nei, jeg vil hellere blive her,« hviskede hun.

»Her er Varmen utaalelig,« svarede han, »og alle Pladser ere optagne; men De maa hvile Dem, ellers holder De det ikke ud.«

Med disse Ord førte han hende hen til et Værelse, hvortil Opvarteren lukkede Døren op. »Dette er det eneste Kammer, som endnu er ledigt,« sagde han.

339

Fulton traadte da ind med sin Ledsagerinde, hvorpaa han trykkede Opvarteren et Guldstykke i Haanden og lukkede Døren efter dem.

De befandt sig nu alene i et lille Værelse, hvori den ubekjendte Dame strax satte sig i en Sopha, og hvori kun en eneste Lampe udbredte et dæmrende Lys. Fulton tog Plads ved hendes Side og bad hende tage Masken af, men dette afslog hun haardnakket. Derimod troede han at mærke en sagte Tilnærmelse hos hende, der satte ham i en egen Stemning; thi der syntes at være Dæmoner i Luften paa disse Steder, der vakte selsomme Tanker hos ham, hvilke ellers vare ham fremmede.

Imidlertid blev Lampelyset bestandig svagere, og tilsidst indtraf det Tilfælde, at Lampen, der sandsynligviis manglede den nødvendige Olie, udslukkedes af sig selv. Zigeunerinden blev nu ængstelig tilmode og vilde bort, men Fulton holdt hende tilbage - og - hvad der i høi Grad overraskede ham - efter en kort Modstand blev han pludselig mødt af en glødende Lidenskab, som han aldeles ikke havde vovet at tænke sig Muligheden af.

Det varede dog ikke længe, før de begge vaagnede af deres Selvforglemmelse, og hun forlangte da heftig, skjøndt med en sagte Røst, at hun vilde bort. Fulton vovede ikke at holde hende tilbage; thi hans Samvittighed sagde ham vel, at han just ikke paa bedste Maade havde benyttet hendes forladte Stilling.

Da de vare komne udenfor, gik de endnu en kort Tid stumme ved hinandens Side, men derefter slap hun hans Arm. »Følg mig ikke!« hviskede hun, »for Himlens Skyld!« Strax derpaa saae han hende i det samme Selskab, hvori han i Begyndelsen havde seet hende, og kort efter var hun forsvunden.

»Hvem i al Verden var hun?« sagde han igjen. Imidlertid følte han vel, at det ikke vilde være let at opdage, og at hun, selv om han atter saae hende, aldrig vilde sige ham det, hvorfor han ogsaa, da han mistvivlede om at faae den Oplysning, han ønskede, snart forlod den brogede Sværm og begav sig tilbage til sit Hjem.

Den Person, fra hvis Forfølgelse han havde befriet Zigeunerinden, indfandt sig aldeles ikke hos ham, og det Hele blegnede lidt efter lidt i hans Erindring, ja det forekom ham tilsidst kun som en selsom Drøm, hvis Skikkelser Nattens og Forglemmelsens Flod bortskyller, og hvorom Dagslyset aldeles intet veed eller aner.